

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (пети състав)

18 юли 2013 година*

„Обжалване — Картели — Пазар на услугите за монтаж и поддръжка на асансьори и ескалатори — Отговорност на дружеството майка за извършени от негово дъщерно дружество нарушения на правото относно картелите — Холдингово дружество — Вътрешна програма на предприятието за привеждане в съответствие („Compliance-Programme“) — Основни права — Принципи на правовата държава при определяне на наложените глоби — Разделение на властите, принципи на законосъобразност, на забрана на обратното действие на правните норми, на защита на оправданите правни очаквания и на виновна отговорност — Регламент (ЕО) № 1/2003 — Член 23, параграф 2 — Валидност — Законосъобразност на Насоките на Комисията от 1998 г.“

По дело C-501/11 P

с предмет жалба на основание член 56 от Статута на Съда на Европейския съюз, подадена на 27 септември 2011 г.,

Schindler Holding Ltd, установено в Хергисвил (Швейцария),

Schindler Management AG, установено в Ебикон (Швейцария),

Schindler SA, установено в Брюксел (Белгия),

Schindler Sàrl, установено в Люксембург (Люксембург),

Schindler Liften BV, установено в Хага (Нидерландия),

Schindler Deutschland Holding GmbH, установено в Берлин, (Германия),

представявани от R. Bechtold и W. Bosch, Rechtsanwälte, както и от г-н J. Schwarze, Prozessbevollmächtigter,

жалбоподатели,

като другите страни в производството са:

Европейска комисия, за която се явяват г-н R. Sauer и г-н C. Hödlmaier, в качеството на представители, подпомагани от A. Böhlke, Rechtsanwalt, със съдебен адрес в Люксембург,

ответник в първоинстанционното производство,

* Език на производството: немски.

Съвет на Европейския съюз, за който се явяват г-н F. Florindo Gijón и г-жа M. Simm, в качеството на представители,

встъпила страна в първоинстанционното производство,

СЪДЪТ (пети състав),

състоящ се от: г-н T. von Danwitz, председател на състав, г-н A. Rosas (докладчик), г-н E. Juhász, г-н D. Šváby и г-н C. Vajda, съдии,

генерален адвокат: г-жа J. Kokott,

секретар: г-жа A. Impellizzeri, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 17 януари 2013 г.,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 18 април 2013 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 С жалбата си Schindler Holding Ltd (наричано по-нататък „Schindler Holding“), Schindler Management AG (наричано по-нататък „Schindler Management“), Schindler SA (наричано по-нататък „Schindler Белгия“), Schindler Sàrl (наричано по-нататък „Schindler Люксембург“), Schindler Liften BV (наричано по-нататък „Schindler Нидерландия“) и Schindler Deutschland Holding GmbH (наричано по-нататък „Schindler Германия“) (наричани по-нататък общо „групата Schindler“) искат отмяна на Решение на Общия съд на Европейския съюз от 13 юли 2011 г. по дело Schindler Holding и др./Комисия (T-138/07, Сборник, стр. II-4819, наричано по-нататък „обжалваното съдебно решение“), с което Общият съд отхвърля искането им за отмяна на Решение С (2007) 512 окончателен на Комисията от 21 февруари 2007 г. относно производство по член 81 [ЕО] (дело COMP/E-1/38.823 — Асансьори и ескалатори) (наричано по-нататък „спорното решение“), резюме на което е публикувано в *Официален вестник на Европейския съюз* (ОВ С 75, 2008 г., стр. 19) или, при условията на евентуалност, намаляване на размера на наложените им глоби.

Правна уредба

- 2 Член 23 от Регламент (ЕО) № 1/2003 на Съвета от 16 декември 2002 година относно изпълнението на правилата за конкуренция, предвидени в членове 81 [ЕО] и 82 [ЕО] (ОВ L 1, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 8, том 1, стр. 167), с който е заменен член 15, параграф 2 от Регламент № 17 на Съвета от 6 февруари 1962 година, Първи регламент за прилагане на членове [81 ЕО] и [82 ЕО] (ОВ 13, 1962 г., стр. 204; Специално издание на български език, 2007 г., глава 8, том 1, стр. 3) предвижда следното в параграфи 2—4:

„2. С решение Комисията може да налага санкции на предприятия и на сдружения на предприятия, когато умишлено или поради небрежност:

- а) нарушават член 81 [ЕО] или 82 [ЕО] [...]

[...]

За всяко предприятие и сдружение на предприятия, което има участие в нарушението, санкцията не може да надвишава 10 % от общия размер на оборота му за предходната стопанска година.

[...]

3. При определяне на размера на санкцията се взема предвид както тежестта, така и продължителността на нарушението.

4. Когато се налага санкция на сдружение на предприятия, като се отчита оборотът на неговите членове и сдружението е неплатежоспособно, сдружението е длъжно да изиска от своите членове да внесат дялове за покриване размера на санкцията.

Когато тези дялове не са внесени в сдружението в срока, определен от Комисията, Комисията може да изиска санкцията да се плати пряко от което и да е от предприятията, чиито представители са били членове на съответните органи на управление на сдружението.

След като Комисията е изисквала плащането по реда на втора алинея и е необходимо да се осигури плащане на цялата санкция, Комисията може да изиска плащането на остатъка да се извърши от който и да е от членовете на сдружението, които са осъществявали дейност на пазара, на който е извършено нарушението.

Въпреки това Комисията не може да изисква плащане по реда на втора и трета алинея от предприятия, които покажат, че не са изпълнили решението на сдружението, чрез което е извършено нарушението, както и че не са знаели за неговото съществуване или че активно са се разграничили от него, преди Комисията да е започнала разследване по случая.

Финансовата отговорност на всяко предприятие по отношение на плащането на санкцията не може да надвишава 10 % от общия размер на неговия оборот за предходната стопанска година“.

3 Член 31 от Регламент № 1/2003 има следното съдържание:

„Съдът разполага с неограничена юрисдикция да осъществява контрол върху решения, с които Комисията е постановила санкция или периодично санкционно плащане. Той може да отмени, намали или увеличи наложената санкция или периодично санкционно плащане“.

4 В преамбюла на Известието на Комисията, озаглавено „Насоки относно метода за определяне на размера на глобите, налагани съгласно член 15, параграф 2 от Регламент № 17 и член 65, параграф 5 [ЕОВС]“ (ОВ С 9, 1998 г., стр. 3; Специално издание на български език, 2007 г., глава 8, том 3, стр. 69, наричани по-нататък „Насоките от 1998 г.“), в сила към момента на приемане на спорното решение, се посочва:

„Установените [в Насоките от 1998 г.] [...] принципи следва да гарантират прозрачността и безпристрастността на решенията на Комисията пред предприятията и също така пред Съда на Европейските общности, като същевременно потвърдят дискреционните правомощия, с които е овластена Комисията за определяне на глоби в рамките на 10 % от общия оборот. Тези правомощия трябва въпреки това да се осъществяват при провеждане на последователна и недискриминационна политика, която съответства на преследваните цели за санкциониране на нарушенията на правилата на конкуренцията.

Новият метод за определяне на размера на глобата ще се придържа към правилата, които се основават на определянето на основната сума, която ще се увеличава, за да се вземат предвид [...] отегчаващите обстоятелства, или ще се намалява, за да се вземат предвид смекчаващите обстоятелства“.

- 5 Съгласно точка 1 от Насоките от 1998 г. „[о]сновната сума ще бъде определена в съответствие с тежестта и продължителността на нарушението, които са единственият критерий, посочен в член 15, параграф 2 от Регламент № 17“.
- 6 Във връзка с тежестта на нарушението точка 1, А от Насоките от 1998 г. предвижда, че при оценяване на тежестта на нарушението трябва да бъде взет предвид неговият характер, неговото действително отражение върху пазара, където това може да бъде определено, а също така и размерът на съответния географски пазар. Нарушенията следва да бъдат класифицирани в три категории: незначителни нарушения, сериозни нарушения и много сериозни нарушения.
- 7 Съгласно Насоките от 1998 г. много сериозни нарушения са по-специално хоризонтални ограничения, като „ценови картели“ и квоти за разделяне на пазара. Възможният основен размер на глобата е „над 20 милиона [евро]“.
- 8 По силата на точка 2 от Насоките от 1998 г. основната сума на глобата ще бъде увеличена, когато са налице утежняващи обстоятелства, като например повторно нарушение от същия вид, извършено от същото или същите предприятия. Съгласно точка 3 от тези насоки основната сума на глобата ще бъде намалена, когато са налице смекчаващи обстоятелства, като например: изключително пасивна роля или роля „следвам моя ръководител“ при извършване на нарушението, неприлагане на практика на договорите, които водят до извършване на нарушения, или ефективно сътрудничество на предприятието в процедурите, които не попадат в приложното поле на Известието на Комисията относно освобождаването от глоби или намаляването на техния размер по преписки във връзка с картели (ОВ С 207, 1996 г., стр. 4).
- 9 Известието на Комисията относно освобождаването от глоби или намаляването на техния размер по преписки във връзка с картели (ОВ С 45, 2002 г., стр. 3, наричано по-нататък „Известието относно сътрудничеството от 2002 г.“), приложимо за обстоятелствата в разглеждания случай, определя условията, при които предприятията, съдействащи на Комисията по време на извършването от нея разследване на даден картел, могат да бъдат освободени от глоби или да се ползват с намаление на размера на глобата, която иначе би следвало да заплатят.

Обстоятелства, предхождащи спора, и спорното решение

- 10 Групата Schindler е една от първите световни групи, доставчици на асансьори и ескалатори. Дружеството майка на групата е със седалище в Швейцария. Групата Schindler осъществява дейността си чрез национални дъщерни дружества. Това са именно Schindler Белгия, Schindler Люксембург, Schindler Нидерландия и Schindler Германия.
- 11 Тъй като през лятото на 2003 г. получава информация, че вероятно съществува картел между основните европейски производители на асансьори и ескалатори, които осъществяват търговската си дейност в Европейския съюз, а именно Kone Belgium SA, Kone GmbH, Kone Luxembourg Sàrl, Kone BV Liften en Roltrappen, Kone Oyj, Otis SA, Otis GmbH & Co. OHG, General Technic-Otis Sàrl, General Technic Sàrl, Otis BV, Otis Elevator Company, United Technologies Corporation, групата Schindler, ThyssenKrupp Liften Ascenseurs NV, ThyssenKrupp Aufzüge GmbH, ThyssenKrupp Fahrtreppen GmbH, ThyssenKrupp Elevator AG, ThyssenKrupp AG, ThyssenKrupp Ascenseurs Luxembourg Sàrl и ThyssenKrupp Liften BV, в началото на 2004 г. Комисията извършва проверки в помещенията на тези предприятия. Посочените предприятия подават

заявления на основание на Известието относно сътрудничеството от 2002 г. Между септември и декември 2004 г. Комисията изпраща искания за информация до предприятията, участвали в нарушението в Белгия, до няколко клиенти в тази държава членка и до белгийското сдружение Agoria.

12 В спорното решение Комисията приема, че посочените предприятия, а също и Mitsubishi Elevator Europe BV, са участвали в четири отделни, но свързани единични и продължавани нарушения на член 81, параграф 1 ЕО в четири държави членки, като са си разпределили пазари чрез споразумения или са съгласували действията си за възлагането на обществени поръчки и договори за продажба, монтаж, поддръжка и модернизация на асансьори и ескалатори. За групата Schindler най-ранната дата на начало на нарушение е датата на нарушението в Германия, а именно 1 август 1995 г.

13 В член 2 от спорното решение групата Schindler е осъдена, както следва:

„1. За нарушенията в Белгия, посочени в член 1, параграф 1, се налагат следните глоби:

[...]

— [групата] Schindler: Schindler Holding [...] и [Schindler Белгия], солидарно: 69 300 000 EUR, [...]

[...]

2. За нарушенията в Германия, посочени в член 1, параграф 2, се налагат следните глоби:

[...]

— [групата] Schindler: Schindler Holding [...] и [Schindler Германия], солидарно: 21 458 250 EUR;
[...]

[...]

3. За нарушенията в Люксембург, посочени в член 1, параграф 3, се налагат следните глоби:

[...]

— [групата] Schindler: Schindler Holding [...] и [Schindler Люксембург], солидарно:
17 820 000 EUR; [...]

[...]

4. За нарушенията в Нидерландия, посочени в член 1, параграф 4, се налагат следните глоби:

[...]

— [групата] Schindler: Schindler Holding и [Schindler Нидерландия], солидарно: 35 169 750 EUR“.

Обжалваното съдебно решение

14 С жалба, подадена в секретариата на Общия съд на 4 май 2007 г., жалбоподателите искат отмяна на спорното решение и при условията на евентуалност намаляване на размера на наложените глоби.

- 15 Съветът на Европейския съюз е допуснат да встъпи в производството в подкрепа на исканията на Комисията. Съгласно представеното на Общия съд писмено становище той встъпва във връзка с повдигнатото от жалбоподателите възражение за незаконосъобразност на член 23, параграф 2 от Регламент № 1/2003.
- 16 С решение от 4 септември 2007 г., за което Общият съд е известен на 30 юни 2009 г., Комисията поправя член 4 от спорното решение, в резултат на което Schindler Management вече не е адресат на същото. В точки 43 и 44 от обжалваното съдебно решение Общият съд отбелязва, че жалбата е останала без предмет и липсва основание за произнасяне по същество в частта, която се отнася до това дружество.
- 17 В подкрепа на жалбата си жалбоподателите сочат тринадесет правни основания, които Общият съд излага, както следва, в точка 45 от обжалваното съдебно решение:

„[...] Първото правно основание е изведено от нарушение на принципа на законоустановеност на наказанията, тъй като член 23, параграф 2 от Регламент № 1/2003 предоставял на Комисията неограничено право на преценка по отношение на изчисляването на глобите. Второто правно основание е изведено от нарушение на принципа за забрана на обратното действие при прилагането на Насоките от 1998 г. и на Известието относно сътрудничеството от 2002 г. Третото правно основание е изведено от нарушение на принципа на законоустановеност на наказанията и от липсата на компетентност на Комисията да приеме Насоките от 1998 г. Четвъртото правно основание е изведено от незаконосъобразността на Известието относно сътрудничеството от 2002 г. поради нарушаване на принципите *nemo tenetur se ipsum accusare*, *nemo tenetur se ipsum prodere* [...], *in dubio pro reo* и на пропорционалността. Петото правно основание е изведено от нарушение на принципа на разделение на властите и на изискванията за производство, основано на спазването на принципите на правовата държава. Шестото правно основание е изведено от характера на конфискация на наложените на жалбоподателите глоби. Седмото и осмото правно основание са изведени от нарушение на Насоките от 1998 г. при определянето на началния размер на глобите и при преценката на смекчаващите обстоятелства. Деветото правно основание е изведено от нарушение на Насоките от 1998 г. и на Известието относно сътрудничеството от 2002 г. по отношение на определянето на размера на глобите за нарушенията в Белгия, Германия и Люксембург. Десетото правно основание е изведено от непропорционалния характер на размера на глобите. Единадесетото правно основание е изведено от липсата на валидно уведомяване за [спорното] решение на Schindler Holding. Дванадесетото правно основание е изведено от липсата на отговорност на Schindler Holding. Последното, тринадесето правно основание е изведено от нарушение на член 23, параграф 2 от Регламент № 1/2003“.

- 18 В точки 47 и 48 от обжалваното съдебно решение Общият съд променя реда на правните основания, както следва:

„47 В това отношение следва да се приеме, че повечето от твърденията за нарушения на жалбоподателите се отнасят до законосъобразността на [спорното] решение в неговата цялост и следователно ще бъдат разгледани на първо място. Такова е и твърдението за нарушение, формулирано в рамките на петото правно основание, което по същество е изведено от нарушение на член 6, параграф 1 от Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи, подписана в Рим на 4 ноември 1950 г. (по-нататък „ЕКПЧ“). Сред твърденията за нарушения, които се отнасят до законосъобразността на [спорното] решение в неговата цялост, са и повдигнатите в рамките на единадесетото и дванадесетото правно основание, изведени съответно от незаконосъобразността на [спорното] решение, доколкото то е адресирано до Schindler Holding поради липсата на валидно уведомление, и от незаконосъобразността на [спорното] решение, доколкото то ангажира солидарната отговорност на Schindler Holding.

48 На второ място ще бъдат разгледани твърденията за нарушения относно законосъобразността на член 2 от [спорното] решение, формуирани в рамките на останалите правни основания в жалбата. В това отношение Общият съд приема за уместно да разгледа твърденията за нарушения на жалбоподателите в следния ред. Най-напред ще бъдат анализирани първото, второто, третото и четвъртото правно основание, в рамките на които жалбоподателите повдигат редица възражения за незаконосъобразност, свързани с член 23, параграф 2 от Регламент № 1/2003, Насоките от 1998 г. и Известието относно сътрудничеството от 2002 г. След това Общият съд ще разгледа шестото правно основание, съгласно което [спорното] решение има характер на конфискация. Накрая Общият съд ще разгледа седмото, осмото, деветото, десетото и тринадесетото правно основание, в рамките на които жалбоподателите посочват редица твърдения за нарушения относно определянето на размера на глобите“.

19 Общият съд отхвърля тези правни основания и жалбата в нейната цялост.

Искания на страните

20 По същество жалбоподателите искат да се отмени обжалваното решение, при условията на евентуалност да се отменят или намалят глобите, при условията на евентуалност спрямо предходното искане — да се върне делото на Общия съд за ново разглеждане, и на последно място, Комисията да бъде осъдена да заплати съдебните разноски.

21 Комисията иска жалбата да бъде отхвърлена и жалбоподателите да бъдат осъдени да заплатят съдебните разноски.

22 Съветът иска жалбата да бъде отхвърлена в частта относно възражението за незаконосъобразност на Регламент № 1/2003 и иска от Съда да постанови подходящо решение в частта относно съдебните разноски.

По жалбата

23 В подкрепа на исканията си жалбоподателите изтъкват тринадесет основания.

По първото основание, изведено от нарушение на принципа на разделение на властите и изискването за производство, основаващо се на зачитане на принципите на правовата държава

Доводи на страните

24 С първото си основание жалбоподателите оспорват отговора на Общия съд на правното основание, изведено от нарушението на член 6 от ЕКПЧ, с което те изтъкваха, че производството пред Комисията нарушавало принципа на разделение на властите и не зачитало принципите на правовата държава, които въз основа на тази разпоредба са приложими в наказателните производства. Те оспорват по-конкретно точка 53 от обжалваното съдебно решение, в която Общият съд приема, че решенията на Комисията, с които се налагат глоби за нарушения на правото на конкуренцията, нямат наказателен характер. Те смятат, че в доводите си Общият съд не е взел предвид големия размер на наложените глоби и влизането в сила на Договора от Лисабон, който радикално променил положението.

- 25 Жалбоподателите припомнят критериите, съдържащи се в Решение на Европейския съд по правата на човека по дело Engel и др. с/у Нидерландия от 8 юни 1976 г. (серия А № 22, § 80 и сл.), и твърдят, че Общият съд неправилно е приел, че по отношение на производствата във връзка с картели е могло да се приложи съответно Решение на Европейския съд по правата на човека по дело Jussila с/у Финландия от 23 ноември 2006 г. (*Recueil des arrêts et décisions* 2006-XIV, § 31), съгласно което за някои категории нарушения, които не попадат в твърдото ядро на наказателното право, не е необходимо решението да бъде взето от съд, стига да е предвиден пълен контрол за законосъобразност на решението. Според жалбоподателите тези производства са част от „твърдото ядро на наказателното право“ по смисъла на това решение. Във връзка с това те сочат Решение на Общия съд от 15 декември 2010 г. по дело E.ON Energie/Комисия (Т-141/08, Сборник, стр. II-5761) и точка 160 от обжалваното съдебно решение.
- 26 Жалбоподателите изтъкват освен това, че посочената от Общия съд съдебна практика, по-специално Решение от 29 октомври 1980 г. по дело van Landewyck и др./Комисия (209/78-215/78 и 218/78, *Recueil*, стр. 3125, точка 81), както и Решение от 7 юни 1983 г. по дело Musique Diffusion française и др./Комисия (100/80-103/80, *Recueil*, стр. 1825, точка 7), съгласно които не било възможно Комисията да се разглежда като съд по смисъла на член 6 от ЕКПЧ, е остаряла поради влизането в сила на Договора от Лисабон и пряката приложимост на ЕКПЧ. Според жалбоподателите санкцията трябвало да се наложи от съд, а не от административен орган като Комисията. Във връзка с това те твърдят, че поради големия размер на санкциите в случая не било възможно да се приложи практиката на Европейския съд по правата на човека, отразена в неговите Решение по дело Öztürk с/у Германия от 21 февруари 1984 г. (серия А № 73) и Решение по дело Bendenoun с/у Франция от 24 февруари 1994 г. (серия А № 284), съгласно която, именно в хипотезата на голям брой нарушения, която според жалбоподателите представлява „масова престъпност“, или при леки нарушения, които трябва да се преследват, санкция може да се налага от административен орган, ако може да се гарантира пълен съдебен контрол.
- 27 Комисията и Съветът поддържат, че упражняваният от съда на Съюза контрол върху решенията на Комисията гарантира спазването на изискването за справедлив процес, закрепено член 6, параграф 1 от ЕКПЧ и член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“).
- 28 В писмения си отговор жалбоподателите изтъкват, че принципите в Решение на Европейския съд по правата на човека от 27 септември 2011 г. по дело A. Menarini Diagnostics с/у Италия (жалба № 43509/08), посочено от Комисията в писмения ѝ отговор, не могат да се приложат в настоящия случай, тъй като за разлика от италианския орган за защита на конкуренцията, за който става въпрос в това решение, Комисията не е независим административен орган. Освен това Общият съд не направил неограничен преглед на фактите, какъвто се изисква съгласно член 6 от ЕКПЧ.
- 29 В писмената си дуплика Комисията изтъква, че Общият съд не следва да прави служебна проверка на фактите, а жалбоподателите трябва да повдигнат основания и да представят доказателства (Решение на Съда от 8 декември 2011 г. по дело Chalkor/Комисия, С-386/10 Р, Сборник, стр. I-13085, точка 62, както и Решение на Европейския съд по правата на човека по дело A. Menarini Diagnostics с/у Италия, посочено по-горе, § 63).

Съображения на Съда

- 30 Следва да се отбележи, че първото основание е изведено от неправилната предпоставка, според която влизането в сила на Договора от Лисабон променило приложимите в настоящия случай правни норми до такава степен, че спорното решение противоречало на член 6 от ЕКПЧ, тъй като било прието от Комисията, а не от юрисдикция.

- 31 Спорното решение е прието на 21 февруари 2007 г., т.е. преди приемането на Договора от Лисабон на 13 декември 2007 г., и a fortiori преди неговото влизане в сила на 1 декември 2009 г. Впрочем съгласно постоянната съдебна практика, в производство по жалба за отмяна законосъобразността на обжалвания акт трябва да се преценява с оглед на фактическите и правните обстоятелства, които са съществуващи към датата на приемане на акта (вж. Решение от 7 февруари 1979 г. по дело Франция/Комисия, 15/76 и 16/76, Recueil, стр. 321, точка 7, Решение от 17 май 2001 г. по дело IЕСС/Комисия, C-449/98 P, Recueil, стр. I-3875, точка 87 и Решение от 28 юли 2011 г. по дело Agrana Zucker, C-309/10, Сборник, стр. I-7333, точка 31).
- 32 Впрочем, макар, както потвърждава член 6, параграф 3 ДЕС, признатите в ЕКПЧ основни права да са част от правото на Съюза като общи принципи, и макар член 52, параграф 3 от Хартата да изисква съдържащите се в нея права, съответстващи на права, гарантирани от ЕКПЧ, да имат същия смисъл и обхват като дадените им в посочената конвенция, докато Съюзът не се присъедини към нея, тя не представлява юридически акт, формално интегриран в правния ред на Съюза (вж. Решение от 24 април 2012 г. по дело Kamberaj, C-571/10, точка 62 и Решение от 26 февруари 2013 г. по дело Åkerberg Fransson, C-617/10, точка 44).
- 33 Във всеки случай, обратно на твърдението на жалбоподателите, приемането от Комисията на решенията, с които се налагат глоби в областта на конкуренцията, не противоречи на член 6 от ЕКПЧ, както го тълкува Европейският съд по правата на човека. Във връзка с това следва да се отбележи, че в Решение по дело A. Menarini Diagnostics с/у Италия, посочено по-горе, относно санкция, наложена от италианския орган за защита на конкуренцията за антиконкурентни практики, аналогични на тези, за които са упреквани жалбоподателите, Европейският съд по правата на човека приема, че с оглед на високия размер на наложената глоба, поради своята строгост санкцията е в приложното поле на наказателното право.
- 34 В точка 58 от посоченото решение той все пак припомня, че възлагането на административни органи на задачата да преследват и наказват нарушенията на правилата на конкуренция не е несъвместимо с ЕКПЧ, стига да е възможно заинтересованото лице да сезира с всяко взето срещу него решение съд, който осигурява предвидените в член 6 от ЕКПЧ гаранции.
- 35 В точка 59 от Решение по дело A. Menarini Diagnostics с/у Италия, посочено по-горе, Европейският съд по правата на човека уточнява, че спазването на член 6 от ЕКПЧ не изключва възможността в производство с административен характер „наказание“ да бъде наложено първо от административен орган. Това обаче предполага решението на административен орган който не отговаря на предвидените в член 6, параграф 1 от ЕКПЧ условия, да подлежи на последващ контрол от съдебен орган с пълна юрисдикция. Една от характерните особености на такъв съдебен орган е и правото да изменя обжалваното решение, постановено от по-нисшестоящия орган, по всички както фактически, така и правни въпроси. Съдебният орган трябва по-специално да има право да разгледа всички фактически и правни въпроси, които са от значение за спора, с който е сезиран.
- 36 Впрочем, когато се произнася по принципа на ефективна съдебна защита, като общ принцип на правото на Съюза, който понастоящем намира израз в член 47 от Хартата и който в правото на Съюза съответства на член 6, параграф 1 от ЕКПЧ, Съдът приема, че освен с предвидения в Договора за функционирането на ЕС контрол за законосъобразност Съдът на Съюза разполага с неограничена юрисдикция, по силата на член 31 от Регламент № 1/2003, която му е предоставена в съответствие с член 261 ДФЕС и го оправомощава да замени преценката на Комисията със своята преценка и в резултат на това да отмени, намали или увеличи наложената глоба или периодична парична санкция (Решение по дело Chalkor/Комисия, посочено по-горе, точка 63).

- 37 Съдът припомня във връзка с контрола за законосъобразност, че съдът на Съюза трябва да го осъществява въз основа на доказателствата, представени от жалбоподателя в подкрепа на изложените от него основания, без да може да се основава на свободата на преценка, с която разполага Комисията, нито във връзка с избора на елементите, взети предвид при прилагане на посочените в Насоките от 1998 г. критерии, нито във връзка с оценката на тези елементи, за да се откаже от осъществяването на задълбочен контрол както от правна, така и от фактическа страна (Решение по дело Chalkor/Комисия, посочено по-горе, точка 62).
- 38 Тъй като предвиденият в Договорите контрол предполага съдът на Съюза да упражнява контрол както от правна, така и от фактическа страна, и да има право да преценява доказателствата, да отменя обжалваното решение и да изменя размера на глобите, Съдът заключава, че при това положение не се установява предвиденият в член 263 ДФЕС контрол за законосъобразност, допълнен с пълен съдебен контрол по отношение на размера на глобата на основание неограничената юрисдикция, предвидена в член 31 от Регламент № 1/2003, да противоречи на изискванията на принципа на ефективна съдебна защита, съдържащ се в член 47 от Хартата (Решение по дело Chalkor/Комисия, посочено по-горе, точка 67).
- 39 От изложените съображения следва, че първото основание не е основателно.

По второто основание, изведено от нарушаването на непосредствеността на действията по събиране на доказателствата

Доводи на страните

- 40 С второто си основание жалбоподателите препращат към изложеното в подкрепа на жалбата им пред първата инстанция четвърто правно основание. Според тях „непосредствеността“ на действията по при събиране на доказателствата налага Общият съд да добие собствено впечатление от лицата, които правят изявления или представят други доказателства. Би трябвало свидетелите да се разпитват в открито заседание, след полагане на клетва пред съда, а обвинените предприятия да могат да им задават въпроси.
- 41 Разследването на фактите от Комисията и контролът от страна на Общия съд не отговаряли на тези изисквания, тъй като често се основавали единствено на писмено изложение на фактите от предприятията, които сътрудничат с Комисията. Имало обаче сериозна опасност фактите да бъдат изопачени или преувеличени в изявленията, направени от предприятията, които сътрудничат, с оглед на прилагането на Известието относно сътрудничеството от 2002 г.
- 42 Комисията твърди, че второто основание е недопустимо.

Съображения на Съда

- 43 От член 256 ДФЕС, член 58, първа алинея от Статута на Съда на Европейския съюз и член 112, параграф 1, буква в) от Процедурния правилник на Съда, в приложимата към датата на подаване на настоящата жалба редакция, следва, че жалбата трябва да посочва точно пороците на съдебното решение, чиято отмяна се иска, както и правните доводи, с които конкретно се подкрепя това искане (вж. по-специално Решение от 4 юли 2000 г. по дело Bergaderm и Goupil/Комисия, C-352/98 P, Recueil, стр. I-5291, точка 34, както и Решение от 8 януари 2002 г. по дело France/Monsanto и Комисия, C-248/99 P, Recueil, стр. I-1, точка 68).
- 44 Както обаче подчертава Комисията, второто основание е изложено абстрактно и в него не са посочени пороците на обжалваното съдебно решение. Единственият конкретен елемент е препращането към четвъртото правно основание на жалбата до първата инстанция, изведено от

незаконосъобразността на Известието относно сътрудничеството от 2002 г. поради нарушение на принципите *nemo tenetur se ipsum accusare prodere*, *nemo tenetur se ipsum prodere*, *in dubio pro geo* и принципа на пропорционалност. Оказва се обаче, че това правно основание не е свързано с второто основание на разглежданата в настоящото производство жалба.

- 45 От изложените доводи следва, че второто основание е много неясно, за да може да му бъде даден отговор, и трябва да се приеме, че е недопустимо.
- 46 Във всеки случай, доколкото жалбоподателите отправят критики, поради това че свидетелите не били разпитани пред Общия съд, достатъчно е да се припомни, че при обжалване на решение на Комисията в областта на конкуренцията по принцип жалбоподателят е този, който трябва да посочи правните основания срещу това решение и да представи доказателства в подкрепа на тези правни основания (вж. Решение по дело *Chalkor/Комисия*, посочено по-горе, точка 64). Както отбелязва генералният адвокат в точка 48 от заключението си, жалбоподателите обаче нито са оспорили посочените в изложението на възраженията факти, нито са поискали от Общия съд да разпита свидетелите.
- 47 Следователно второто основание е недопустимо.

По третото основание, изведено от невалидността на член 23 от Регламент № 1/2003 поради нарушение на принципа на законосъобразност

Доводи на страните

- 48 В третото си основание жалбоподателите припомнят първото правно основание, изложено в подкрепа на жалбата им до първата инстанция и изведено от несъвместимостта на член 23, параграф 2 от Регламент № 1/2003 с принципа на правовата държава и на посочването на приложимия закон (*nulla poena sine lege certa*), който произтича от член 7 от ЕКПЧ и от член 49 от Хартата.
- 49 Те изтъкват, че самият законодател трябва да определи основните елементи от областите, които трябва да бъдат регламентирани. След Договора от Лисабон този принцип бил изрично прогласен в член 290, параграф 1, втора алинея, второ изречение ДФЕС, съгласно който „съществените елементи от една област се запазват за законодателния акт и съответно не могат да бъдат предмет на делегиране на правомощие“.
- 50 Жалбоподателите поддържат, че принципът на законосъобразност бил нарушен поради неопределения характер на понятието „предприятие“, използвано в член 23 от Регламент № 1/2003. Комисията и юрисдикциите на Съюза разширявали прекомерно обхвата на това понятие посредством концепцията за стопански субект, съвсем отделна от понятието за юридическо лице, което със сигурност имал предвид законодателят на Съюза. Според жалбоподателите използването на понятието за предприятие нарушавало правата на солидарно отговорното дружество майка, при липсата на каквато и да е реална и подробна обосновка на тази отговорност във формален закон.
- 51 Нарушението на принципа на законосъобразност било резултат и от неопределеността на налаганите в случай на нарушение на правилата на конкуренция санкции. Според жалбоподателите тежестта и продължителността на нарушението не били достатъчно точни критерии. Насоките от 1998 г. и Известието относно сътрудничеството от 2002 г. не допринасяли за разрешаването на този проблем, тъй като те не са задължителни, както Съдът приел в Решение от 14 юни 2011 г. по дело *Pfleiderer (C-360/09, Сборник, стр. I-5161, точка 23)*. Кolkото до прага от 10 % от оборота, посочен като максимален размер на глобата в член 23 от Регламент № 1/2003, той бил променлив и зависел именно от практиката на Комисията при

взимане на решения и от дружествата, на които било вменено нарушението, бил свързан не с деянието, а с предприятието, и не представлявал „предел, който може да бъде изразен в цифри и е абсолютен“, както неправилно посочил Общият съд в точка 102 от обжалваното съдебно решение. На последно място, неограничената юрисдикция също не могла да замени липсата на точност в закона, дори като се изключи фактът, че тази юрисдикция съществува само на теория и обикновено не се използва от Общия съд.

- 52 Комисията и Съветът поддържат, че член 290 ДФЕС е без значение за преценката на законосъобразността на член 23 от Регламент № 1/2003. Колкото до липсата на точност на термина „предприятие“, посочен в член 23 от този регламент, Съветът изтъква, че става въпрос за нов довод, който следователно е недопустим. Освен това Комисията и Съветът отбелязват, че споменатото понятие за „предприятие“ било уточнено в практиката на юрисдикциите на Съюза, което било в съответствие с практиката на Европейския съд по правата на човека. Според тях доводът, изведен от неопределения според твърденията на жалбоподателите характер на санкцията, също трябва да се отхвърли, въз основа на съдебната практика във връзка с член 15 от Регламент № 17 и с член 23 от Регламент № 1/2003.

Съображения на Съда

- 53 С третото си основание жалбоподателите оспорват дадения от Общия съд отговор на първото правно основание на жалбата им до първата инстанция, без обаче да уточняват кои точки от обжалваното съдебно решение оспорват. Тъй като това правно основание е разгледано от Общия съд в точки 93—116 от обжалваното съдебно решение, следва да се разгледа тази част от посоченото съдебно решение.
- 54 От прегледа, както на обжалваното съдебно решение, така и на жалбата до първата инстанция, обаче се установява, както отбелязва генералният адвокат в точка 139 от заключението си, че доводът, изведен от неопределения характер на понятието за предприятие от гледна точка на законосъобразността, не е повдигнат от жалбоподателите пред Общия съд и не е бил разглеждан от него.
- 55 Ето защо следва да се приеме, че посоченият довод е недопустим, тъй като в производството по обжалване правомощията на Съда по принцип се свеждат до преценка на правното решение, дадено във връзка с правните основания, изложени пред съдилищата, които се произнасят по съществуващото на спора (Решение от 13 март 2012 г. по дело Melli Bank/Съвет, C-380/09 P, точка 92).
- 56 Колкото до довода, изведен от неопределеността на размера на глобите от гледна точка на принципа на законоустановеност на наказанията, следва да се припомни, както беше посочено малко по-горе в точка 31 от настоящото решение, че разпоредбите на Договора от Лисабон нямат значение за преценката на основание във връзка с решение в областта на конкуренцията, прието още преди подписването на този договор. От това следва, че доводът, изведен от нарушение на член 290 ДФЕС е неотносим.
- 57 В точка 96 от обжалваното съдебно решение Общият съд, без да допуска грешка при прилагане на правото, припомня, че принципът на законоустановеност изисква законът ясно да определи нарушенията и налаганите за тях наказания (Решение от 17 юни 2012 г. по дело Lafarge/Комисия, C-413/08 P, Сборник, стр. I-5361, точка 94). В точка 99 от посоченото решение, също без да допуска грешка при прилагане на правото, той припомня критериите за преценка на яснотата на закона съгласно практиката на Европейския съд по правата на човека, а именно че яснотата на закона се преценява с оглед не само на текста на релевантната разпоредба, но и на уточненията, съдържащи се в постоянната и публикувана съдебна практика (вж. в този смисъл Европейски съд по правата на човека, Решение по дело G. с/у Франция от 27 септември 1995 г.,

серия А № 325-В, § 25), и че фактът, че закон предоставя право на преценка, сам по себе си не противоречи на изискването за предвидимост, при условие че обхватът и редът за упражняване на това право са определени достатъчно ясно, с оглед на преследваната законна цел, за да се осигури на лицето подходяща защита срещу произвол (вж. ЕСПЧ, Решение по дело *Margareta и Roger Andersson* с/у Швеция от 25 февруари 1992 г., серия А, № 226, § 75).

- 58 Съгласно практиката на Съда, независимо че член 23, параграфи 2 и 3 от Регламент № 1/2003 оставя на Комисията широка свобода на преценка, той все пак ограничава нейното упражняване, като въвежда обективни критерии, към които тя трябва да се придържа. По този начин, от една страна, размерът на глобата, която може да бъде наложена, има предел, който може да бъде изразен в цифри и е абсолютен, така че максималният размер на глобата, която може да бъде наложена на дадено предприятие, може да бъде определен предварително. От друга страна, упражняването на това право на преценка е ограничено и от правилата за поведение, които Комисията сама си е наложила в Известието относно сътрудничеството от 2002 г. и в Насоките от 1998 г. Освен това познатата и достъпна административна практика на Комисията подлежи на пълен контрол от страна на съда на Съюза, чиято постоянна практика позволява да се уточнят понятията, които може да съдържа член 23, параграф 2. По този начин осведоменият оператор може, като при нужда потърси услугите на юридически съветник, да предвиди достатъчно точно методиката на изчисление и размера на глобите, които могат да му бъдат наложени за определено поведение, и фактът, че този оператор не може предварително да узнае с точност равнището на глобите, които Комисията ще наложи във всеки конкретен случай, не може да представлява нарушение на принципа за законоустановеност на наказанията (в този смисъл вж. също Решение от 22 май 2008 г. по дело *Evonik Degussa*/Комисия, C-266/06 P, точки 50—55).
- 59 С оглед на посочените доводи следва да се приеме, че Общият съд не е допуснал грешка при прилагане на правото при разглеждане на свободата на преценка на Комисията в светлината именно на обективните критерии, на общите принципи на правото и на Насоките от 1998 г., към които Комисията трябва да се придържа, и е стигнал в точка 116 от обжалваното съдебно решение до извода, че възражението за незаконосъобразност на член 23, параграф 2 от Регламент № 1/2003, изведено от нарушение на принципа на законоустановеност на наказанията, трябва да бъде отхвърлено.
- 60 От това следва, че третото основание е отчасти недопустимо и отчасти неоснователно.

По четвъртото основание, изведено от невалидността на Насоките от 1998 г. поради липсата на компетентност на законодателен орган на Комисията

Доводи на страните

- 61 С четвъртото основание жалбоподателите оспорват становището на Общия съд, че Насоките от 1998 г. „единствено допринасят за уточняване на пределите на упражняване на правото на преценка на Комисията“. Те изтъкват, че тези насоки, които на практика са от първостепенно значение за определянето на глобите, трябвало да бъдат приети от Съвета, в качеството му на законодателен орган. Във връзка с това те се позовават на член 290, параграф 1 ДФЕС, който се отнася до делегирането на правомощия на Комисията със законодателен акт.
- 62 Жалбоподателите оспорват също и точка 136 от обжалваното съдебно решение, и по-конкретно довода на Общия съд, че с оглед на възпиращата цел на глобите, с основание определянето на метода за изчисляването им и на техния размер било оставено на преценката на Комисията. Изразявайки се по този начин, в името на целите на репресия и възпиране, Общият съд жертвал съобразяването на санкцията с изискванията на правовата държава.

- 63 Комисията изтъква, че Насоките от 1998 г. не са законовата основа на налаганите глоби, а само уточняват начина, по който Комисията прилага член 23, параграф 2 от Регламент № 1/2003, и гарантират еднаква административна практика. Следователно ставало въпрос за обикновени административни разпоредби на Комисията, които по принцип не обвързват юрисдикциите на Съюза (Решение по дело Chalkor/Комисия, посочено по-горе, точка 62). Точно това обяснил Общият съд в точка 133 от обжалваното съдебно решение.
- 64 Насоките от 1998 г. не представлявали делегирано законодателство. Във всеки случай в член 290, параграф 1 ДФЕС, въведен след приемането на спорното решение, не бил уреден въпросът кога е необходимо делегиране за приемането на даден акт, а само начинът, по който трябва да се осъществи делегирането на правомощия в конкретна област, който в случая нямал значение. Впрочем, тъй като съдържащата се в член 23, параграф 2 от Регламент № 1/2003 правна уредба не нарушавала принципа на точност, критиката била още по-неоснователна, що се отнася до липсата на точност в Насоките от 1998 г.

Съображения на Съда

- 65 Следва отново да се припомни, че както беше уточнено в точка 31 от настоящото решение, разпоредбите на Договора от Лисабон са без значение за преценката на основание във връзка с решение в областта на конкуренцията, прието още преди подписването на този договор.
- 66 Насоките от 1998 г. във всеки случай не са нито законодателство, нито делегирано законодателство по смисъла на член 290, параграф 1 ДФЕС, нито правна основа за налаганите в областта на конкуренцията глоби, които се приемат въз основа само на член 23 от Регламент № 1/2003.
- 67 Насоките от 1998 г. съдържат правило за поведение, указващо практиката, която трябва да се следва, и от което в конкретен случай администрацията не може да се отклони, без да изложи съвместими с принципа на равно третиране причини (вж. Решение от 18 май 2006 г. по дело Archer Daniels Midland и Archer Daniels Midland Ingredients/Комисия, C-397/03 P, Recueil, стр. I-4429, точка 91) и се ограничават до описание на следвания от Комисията метод на изследване на нарушението и на критериите, които тя се задължава да вземе предвид, за да определи размера на глобата (вж. Решение по дело Chalkor/Комисия, посочено по-горе, точка 60).
- 68 Впрочем нито една разпоредба от договорите не забранява на институция да приема такова указателно правило за поведение.
- 69 От това следва, че Комисията е била компетентна да приеме Насоките от 1998 г., така че четвъртото основание е неоснователно.

По петото основание, изведено от нарушение на принципите на забрана на обратното действие и на защита на оправданите правни очаквания

Доводи на страните

- 70 С петото основание жалбоподателите отправят критики във връзка с точки 117—130 от обжалваното съдебно решение. Те изтъкват, че дори Насоките от 1998 г. да са валидни, те не биха могли да се прилагат поради нарушение на принципа на забрана на обратното действие.

- 71 Съдебната практика, посочена от Общия съд в точка 125 от обжалваното съдебно решение, съгласно която Комисията не може да бъде лишена от възможността да повиши равнището на глобите, ако това е необходимо за ефективното прилагане на правилата на конкуренцията, и в точка 126 от същото решение, съгласно която предприятията не могат да имат оправдани правни очаквания, че Комисията няма да надвиши определяния по-рано размер на глобите, нито във връзка с дадена методика за тяхното изчисляване, била несъвместима с член 7, параграф 1 от ЕКПЧ, който забранява увеличаването със задна дата на санкциите, което не е достатъчно предвидимо.
- 72 Според жалбоподателите Общият съд греши, когато приема, че липсата на възможност санкцията да превиши 10 % от оборота представлява съществено ограничаване на правото на преценка. Освен това Общият съд не могъл, от една страна, да се позовава на факта, че Насоките от 1998 г. увеличили предвидимостта на санкцията, а от друга страна, да разрешава на Комисията да ги изменя със задна дата във вреда на засегнатите предприятия.
- 73 Накрая жалбоподателите изтъкват, че щом Насоките от 1998 г. не са „закон“ по смисъла на член 7, параграф 1 от ЕКПЧ, забраната за обратна сила трябва а fortiori да се прилага по отношение на административната практика на Комисията.
- 74 Комисията поддържа, че именно в съответствие с практиката на Съда (Решение от 28 юни 2005 г. по дело Dansk Rørindustri и др./Комисия, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P и C-213/02 P, Recueil, стр. I-5425, точка 231) в точки 123 и 125 от обжалваното съдебно решение Общият съд стига до извода, че не е налице нарушение на принципите на недопускане на обратно действие и на защита на оправданите правни очаквания.

Съображения на Съда

- 75 Както отбелязва генералният адвокат в точки 169 и 170 от заключението си, Общият съд не допуска грешка при прилагане на правото, когато в точки 118—129 от обжалваното съдебно решение припомня и прилага постоянната практика на юрисдикциите на Съюза, съгласно която нито Насоките от 1998 г., нито практиката на Комисията във връзка с равнището на глобите, налагани в областта на конкуренцията, нарушават принципа на недопускане на обратно действие или принципа на защита на оправданите правни очаквания (вж. Решение по дело Dansk Rørindustri и др./Комисия, посочено по-горе, точки 217, 218 и 227—231, Решение по дело Archer Daniels Midland и Archer Daniels Midland Ingredients/Комисия, посочено по-горе, точка 25 и Решение от 8 февруари 2007 г. по дело Groupe Danone/Комисия, C-3/06 P, Сборник, стр. I-1331, точки 87—92).
- 76 От това следва, че петото основание е необосновано.

По шестото основание, изведено от нарушение на принципа на презумпцията за невиновност

Доводи на страните

- 77 С шестото си основание жалбоподателите препращат към дванадесетото правно основание на жалбата до първата инстанция. Те смятат, че Комисията не спазва елементарните принципи във връзка с вменяване на отговорността за нарушенията, а приема, че отговорността на дружество може да бъде ангажирана, щом който и да е сътрудник на някое от дъщерните му дружества при осъществяване на служебните си задължения има поведение, което противоречи на правото относно картелите.

- 78 Този начин на действие противоречал на член 23, параграф 2 от Регламент № 1/2003, който предполага предприятието да е действало „умишлено или поради небрежност“, както и на принципа на презумпцията за невиновност, предвиден в член 48, параграф 1 от Хартата и в член 6, параграф 2 от ЕКПЧ.
- 79 Според жалбоподателите, за да се определи въз основа на какви критерии на юридическо лице може да бъде вменена отговорност за действия на неговите представители по закон или други сътрудници, е необходима законова разпоредба. В зависимост от случая за вменяването на отговорността за нарушенията би могло да се изисква нарушение на задължението за надзор. При това Общият съд установил в точка 88 от обжалваното съдебно решение, че Schindler Holding е направило всичко възможно, за да не допусне дъщерните му дружества да имат поведение, което противоречи на член 81 ЕО.
- 80 Комисията поддържа, че жалбоподателите се позовават на основание, което не е посочено в жалбата им до Общия съд и което при това положение трябва да се счита за недопустимо. Във всеки случай доводът се основавал на грешната предпоставка, че по отношение на дружеството майка не било установено то да е извършило нарушение.

Съображения на Съда

- 81 Следва да се отбележи, че жалбоподателите се позовават на дванадесетото правно основание в жалбата им до първата инстанция, без да уточнят обаче кои са точките от обжалваното съдебно решение, предмет на критиките им, въпреки че съгласно постоянната съдебна практика, припомнена в точка 43 от настоящото решение, жалбата трябва да посочва точно пороците на съдебното решение, чиято отмяна се иска, както и правните доводи, с които конкретно се подкрепя това искане.
- 82 Във всеки случай, ако се следва редът, по който Общият съд разглежда правните основания в точки 47 и 48 от обжалваното съдебно решение, може да се предполага, че посочената в шестото основание част от това решение е частта от точка 63 до точка 92 от него, в които Общият съд разглежда правното основание, изведено от незаконосъобразността на спорното решение поради вменената на Schindler Holding солидарна отговорност. В тези точки обаче не се разглежда въпросът за вменяване на отговорност на юридическо лице за поведението на неговите представители по закон или на неговите сътрудници, а точно вменяването на отговорност на дружество майка за действията на неговите дъщерни дружества.
- 83 Ако намерението на жалбоподателите е да оспорят вменяването на юридическо лице на отговорността за поведението на неговите представители по закон или на неговите сътрудници, това е ново основание, недопустимо в производство по обжалване. Наистина, от припомнената в точка 55 от настоящото решение съдебна практика следва, че в производство по обжалване правомощията на Съда по принцип се свеждат до преценка на правното решение, дадено във връзка с правните основания, изложени пред съдилищата, които се произнасят по съществуващото на спора.
- 84 От изложените съображения се установява, че в шестото основание не се уточняват в достатъчна от правна страна степен точките от обжалваното съдебно решение, предмет на отправените критики, то е много неясно, за да може да му бъде даден отговор, и във всеки случай е ново. Поради това то е недопустимо.

По седмото основание, изведено от грешка при прилагане на правото при признаването на солидарната отговорност на Schindler Holding

Доводи на страните

- 85 Със седмото си основание жалбоподателите оспорват точки 63—92 от обжалваното съдебно решение, в които Общият съд отхвърля дванадесетото правно основание на жалбата до първата инстанция, в което жалбоподателите изтъкват, че не са налице условията, при които Schindler Holding следва да носи солидарна отговорност за извършените от неговите дъщерни дружества нарушения.
- 86 Те изтъкват, че практиката на Съда и на Общия съд, в която се приема солидарната отговорност на дружеството майка за нарушенията, извършени от неговите дъщерни дружества, нарушава националните разпоредби на правото на търговските дружества, които по принцип не допускат разширяване на отговорността на юридическите лица, отделни субекти на правото, и зачитат принципа на ограничаване на отговорността на акционерите и съдружниците за дълговете на тяхното дружество. По-конкретно, в правната уредба на държавите членки не съществувала отговорността на дружеството майка единствено въз основа на предполагаемото влияние, упражнявано от неговото търговско ръководство върху дъщерните му дружества.
- 87 Принципът на ограничаване на отговорността бил възприет и във вторичното право на Съюза. Във връзка с това жалбоподателите се позовават на член 1, параграф 2 от Регламент (ЕО) № 2157/2001 на Съвета от 8 октомври 2001 година относно Устава на Европейското дружество (SE) (ОВ L 294, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 6, том 4, стр. 113), който предвижда, че „[к]апиталът на SE е разделен на акции. Никой акционер не отговаря за повече от сумата, която е записал“. Те цитират и член 3, параграф 1, буква в) от Предложение за регламент на Съвета относно статута на Европейското частно дружество (СОМ (2008) 396 окончателен), в който се предвижда, че „никой акционер не отговаря за повече от сумата, която е записал или се е съгласил да запише“, както и Дванадесета директива 89/667/ЕИО на Съвета от 21 декември 1989 година в областта на дружественото право относно едноличните дружества с ограничена отговорност (ОВ L 395, стр. 40; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 1, стр. 104).
- 88 Според жалбоподателите по силата на член 3, параграф 1, буква б) ДФЕС Съюзът има законодателна компетентност само за да установи правилата относно конкуренцията, необходими за функционирането на вътрешния пазар. Нормите относно вменяването на отговорност в рамките на отношенията между дружество майка и неговото дъщерно дружество оставали в кръга на правомощията на държавите членки. Във връзка с това жалбоподателите се позовават на точка 57 от заключението на генералния адвокат Trstenjak, представено по дело *Idryma Tyroц*, по което е постановено Решение от 21 октомври 2010 г. (C-81/09, Сборник, стр. I-10161), както и на Решение от 16 декември 1997 г. по дело *Rabobank* (C-104/96, Recueil, стр. I-7211, точки 22—28).
- 89 По този начин жалбоподателите оспорват факта, че солидарната отговорност на дружеството майка за извършените от неговите дъщерни дружества нарушения е развита в практиката при взимане на решения, а не с намесата на законодателя в съответствие с изискванията, съдържащи се в член 290, параграф 1 ДФЕС, какъвто бил случаят с член 23, параграф 4 от Регламент № 1/2003, който предвижда солидарна отговорност на сдружение на предприятия за наложената му глоба, в случай че посоченото сдружение е неплатежоспособно.
- 90 При условията на евентуалност жалбоподателите оспорват начина, по който Общият съд тълкува практиката, установена с Решение от 10 септември 2009 г. по дело *Akzo Nobel* и др./Комисия (C-97/08 P, Сборник, стр. I-8237), който води до невиновна отговорност на

дружеството майка. Според жалбоподателите дружеството майка, би трябвало да се упреква са собствената му вина, която би могла да е последица от личното му участие в нарушение или от нарушаване на някои съществуващи в групата организационни задължения. Schindler Holding нямало такава вина, тъй като направило всичко възможно, за да избегне действията на неговите дъщерни дружества, нарушаващи правото относно картелите, като въвело и разработило програма за привеждане в съответствие, която била образец в тази област.

- 91 При условията на евентуалност спрямо предходното, жалбоподателите изтъкват, че дори принципите на отговорност, така както са определени в посоченото по-горе Решение по дело Akzo Nobel и др./Комисия, да бъдат приложени, както ги прилага Общият съд, би трябвало все пак да се изключи отговорността на Schindler Holding, при положение че четирите негови дъщерни дружества работели самостоятелно в своите съответни държави членки и Schindler Holding не упражнявало влияние върху текущата им дейност. Жалбоподателите оспорват точка 86 от обжалваното съдебно решение, в която Общият съд приема, че представените от тях доказателства не били достатъчни, без обаче да им даде възможност да представят други доказателства в хода на съдебното производство. Според жалбоподателите в жалбата до първата инстанция имало достатъчно доказателства и в тежест на Комисията било да представи доказателства в обратен смисъл.
- 92 Жалбоподателите оспорват и широкото тълкуване на понятието за търговска политика, възприето от Общия съд в точка 86 от обжалваното съдебно решение. Съгласно практиката на Съда трябвало да се докаже самостоятелно поведение, а не търговска политика в широк смисъл.
- 93 Накрая жалбоподателите оспорват парадоксалната според тях преценка на Общия съд, който в точка 88 от обжалваното съдебно решение извежда контрола, упражняван от Schindler Holding върху неговите дъщерни дружества, от обстоятелството, че в групата била въведена обширна програма за привеждане в съответствие и че спазването ѝ било контролирано чрез редовни одити и други мерки.
- 94 Комисията поддържа, че първата част от седмото основание е недопустима, тъй като жалбоподателите не излагат критики във връзка с обжалваното съдебно решение и се позовават на нови основания, изведени от липсата на компетентност на Съюза.
- 95 Във всеки случай в тези доводи пред действащото в правото на конкуренцията на Съюза икономическо и функционално понятие за предприятие надделявало понятие за предприятие от областта на дружественото право и те не били обосновани. Обратно на твърдяното от жалбоподателите, това не бил режим на отговорност за чужди действия, нито на регресна отговорност на съдружниците на юридическите лица, а режим на отговорност, поради факта че засегнатите дружества представляват едно-единствено предприятие по смисъла на член 81 ЕО (вж. Решение от 29 септември 2011 г. по дело Elf Aquitaine/Комисия (C-521/09, Сборник, стр. I-8947, точка 88). Поради това този режим се отличавал от посочения в член 23, параграф 4 от Регламент № 1/2003, който се отнася до няколко предприятия.
- 96 Що се отнася до презумпцията, че дружеството майка има решаващо влияние върху поведението на своето дъщерно дружество, Комисията изтъква, че тя се основава, като всяко начало на доказателство, върху отношение на типична причинно-следствена връзка, потвърдено от опита. Фактът, че е трудно да се докаже противното, за да бъде оспорена дадена презумпция, сам по себе си не означава, че тя е фактически необорима. Използването на тази презумпция в случая не би довело и до несъвместимо с принципа на презумпцията за невинност обръщане на доказателствената тежест. Това било правило за доказване, а не норма за вменяване на вина. Впрочем от практиката на Съда и на Европейския съд по правата на човека следвало, че дори

дадена презумпция да е трудно оборима, тя остава в приемливи граници, ако е пропорционална на преследваната законосъобразна цел, ако е налице възможност да се приведат доказателства за противното и ако правото на защита е гарантирано.

- 97 Комисията поддържа, че само с неподкрепените си с доказателства изявления жалбоподателите не са оборили презумпцията за упражняването от дружеството майка решаващо влияние върху дъщерното му дружество. Според нея указанията за привеждане в съответствие, както и въвеждането на свързани с тях организационни структури, в случая свидетелстват за решаващото влияние на Schindler Holding върху неговите дъщерни дружества и не са от такова естество, че да го освободят от отговорност.
- 98 В писмената си реплика жалбоподателите поддържат, че както следва от Решение по дело Elf Aquitaine/Комисия, посочено по-горе, въпросът за законосъобразността от гледна точка на член 6 от ЕКПЧ на презумпцията за упражняването от дружеството майка решаващо влияние върху поведението на дъщерното му дружество все още не е разрешен. Те припомнят, че съгласно параграф 40 от Решение на Европейския съд по правата на човека по дело Klouvi с/у Франция от 30 юни 2011 г. (жалба № 30754/03) член 6, параграф 2 от ЕКПЧ трябва да се тълкува така, че да гарантира конкретни и реални, а не теоретически и илюзорни права. Било невъзможно обаче посочената презумпция, така както я тълкува Общият съд, да бъде оборена. Не ставало въпрос за отговорност за лично виновно поведение, а за колективна отговорност. Във връзка с това жалбоподателите се позовават на представени на Общия съд доказателства.
- 99 Накрая жалбоподателите твърдят, че Общият съд имал задължение да провери служебно мотивите на спорното решение. То обаче, по-конкретно в съображения 629, 630 и 631, било мотивирано само повърхностно, което не отговаряло на критерия, изведен от Съда в Решение по дело Elf Aquitaine/Комисия, посочено по-горе.
- 100 В писмената си дуплика Комисията оспорва тези доводи на жалбоподателите.

Съображения на Съда

- 101 В първата част от седмото основание жалбоподателите изтъкват, че практиката на юрисдикциите на Съюза нарушава принципа на личната отговорност на юридическите лица. Както обаче отбелязва генералният адвокат в точки 65 и 66 от заключението си, този принцип, който е особено важен, по-специално от гледна точка на гражданското право, не може да има значение при определянето на автора на нарушение на правото на конкуренцията, което е свързано с конкретното поведение на предприятията.
- 102 Авторите на договорите са решили да използват понятието за предприятие, за да обозначат извършителя на нарушение на правото на конкуренцията, който може да бъде санкциониран въз основа на членове 81 ЕО и 82 ЕО, понастоящем членове 101 ДФЕС и 102 ДФЕС, а не понятието за дружество или юридическо лице, използвано в член 48 ЕО, понастоящем член 54 ДФЕС. Цитираното от жалбоподателите вторично право е свързано с последната посочена разпоредба и поради това то няма значение за определянето на извършителя на нарушение на правото на конкуренцията.
- 103 Понятието за предприятие е уточнено от съда на Съюза и обозначава стопанска единица, дори ако от правна гледна точка тази стопанска единица е съставена от няколко физически или юридически лица (вж. в този смисъл Решение по дело Akzo Nobel и др./Комисия, посочено по-горе точка 55, както и Решение по дело Elf Aquitaine/Комисия, посочено по-горе, точка 53 и цитираната съдебна практика).

- 104 От това следва, че след като припомня тази съдебна практика в точка 66 от обжалваното съдебно решение, Общият съд не допуска грешка при прилагане на правото, като приема в точка 67 от това решение, че когато стопански субект нарушава правилата на конкуренцията, същият следва да отговаря за това нарушение.
- 105 Във втората част от седмото основание жалбоподателите поддържат, че Съюзът няма законодателни правомощия за определяне на правилата за вменяване на отговорността за нарушенията в контекста на отношенията между дружество майка и неговото дъщерно дружество и че задача на законодателя, а не на юрисдикциите на Съюза, е да определи толкова елементарна правна норма като понятието за извършител на нарушение на правилата на конкуренция.
- 106 Жалбоподателите обаче не сочат частите от обжалваното съдебно решение, които критикуват, а при прочита на точки 63—92 от това решение не може да се намери откритие дори и намек за такъв довод. При това положение трябва да се приеме, че разглежданото основание е недопустимо, тъй като е ново или във всеки случай поради пълната липса на точност.
- 107 В репликата жалбоподателите оспорват основанието на съдебната практика, установена с Решение по дело *Akzo Nobel* и др./Комисия, посочено по-горе, от гледна точка на член 6 от ЕКПЧ, като изтъкват, че въпросът за законосъобразността на презумпцията за решаващото влияние, упражнявано от дружеството майка върху дъщерното дружество, от гледна точка на тази разпоредба все още не е разрешен. В точка 62 от Решение по дело *Elf Aquitaine/Комисия* Съдът обаче припомня, че дадена презумпция, дори да е трудно оборима, остава в приемливи граници, стига да е пропорционална на преследваната законосъобразна цел, да е налице възможност за доказване на противното и правото на защита да е гарантирано (вж. в този смисъл Решение на Съда от 23 декември 2009 г. по дело *Spector Photo Group* и *Van Raemdonck*, C-45/08, Сборник, стр. I-12073, точки 43 и 44, както и ЕСПЧ, Решение по дело *Janosevic* с/у Швеция от 23 юли 2002 г., *Recueil des arrêts et décisions* 2002-VII, § 101 и сл.)
- 108 Презумпцията за упражнявано от дружеството майка решаващо влияние върху изцяло или почти изцяло притежаваното от него дъщерното дружество цели по-конкретно да запази равновесие между, от една страна, голямото значение на целта да бъдат наказани действията, които противоречат на правилата на конкуренцията, по-специално на член 81 ЕО, и да се предотврати тяхното повторно извършване, и от друга страна, изискванията на някои общи принципи на правото на Съюза, като по-конкретно принципите на презумпция за невинност, на индивидуализиране на наказанията и на правна сигурност, както и правото на защита, включително принципа на равни процесуални възможности (Решение по дело *Elf Aquitaine/Комисия*, посочено по-горе, точка 59). От това следва, че такава презумпция е пропорционална на преследваната законна цел.
- 109 Впрочем тази презумпция се основава, от една страна, на констатацията, че освен при напълно изключителни обстоятелства, дружество, притежаващо изцяло или почти изцяло капитала на дъщерно дружество, може с оглед само на това участие в капитала да упражнява решаващо влияние върху поведението на това дъщерно дружество, и от друга страна, че поначало липсата на действително упражняване на това влияние може да бъде открита най-редовно в сферата на образуванията, срещу които презумпцията действа. Тя обаче е оборима и образуванията, желаещи да оборят тази презумпция, могат да представят всякакви доказателства относно икономическите, организационните и юридическите връзки между дъщерното дружество и неговото дружество майка, за които считат, че са от естество да докажат, че дъщерното дружество и дружеството майка не представляват едно-единствено икономическо образувание, а дъщерното дружество има самостоятелно поведение на пазара (вж. Решение от 16 ноември 2000 г. по дело *Stora Kopparbergs Bergslags/Комисия*, C-286/98 P, *Recueil*, стр. I-9925, точка 29, Решение по дело *Akzo Nobel* и др./Комисия, посочено по-горе, точка 61 и Решение по дело *Elf Aquitaine/Комисия*, посочено по-горе, точки 57 и 65).

- 110 На последно място, преди да приеме решение срещу дружеството майка, Комисията трябва да го изслуша и това решение може да бъде отнесено до съда на Съюза, който да упражни контрол, като следва да се произнесе при спазване на правото на защита.
- 111 От това следва, че Общият съд не допуска грешка при прилагане на правото, като приема в точка 71 от обжалваното съдебно решение принципа на презумпцията за отговорност на дружеството майка за действията на неговото дъщерно дружество, чийто капитал притежава изцяло.
- 112 В третата част от седмото основание жалбоподателите оспорват прилагането от Общия съд на практиката, установена с Решение по дело Akzo Nobel и др./Комисия, посочено по-горе, като излагат, че в точка 86 от обжалваното съдебно решение Общият съд възприема прекалено широко тълкуване на понятието за търговска политика. Следва все пак да се напомни, че за да се установи дали дъщерно дружество определя по самостоятелен начин своето поведение на пазара, по принцип трябва да се вземат предвид всички относими елементи във връзка с икономическите, организационните и юридическите връзки на това дъщерно дружество с дружеството майка, които могат да варират във всеки отделен случай и следователно не могат да бъдат предмет на изчерпателно изброяване (вж. в този смисъл Решение по дело Akzo Nobel и др./Комисия, посочено по-горе, точки 73 и 74 и Решение по дело Elf Aquitaine/Комисия, посочено по-горе, точка 58). При това положение търговската политика е само един от многото елементи и освен това, обратно на това, което твърдят жалбоподателите, тя не трябва да се тълкува ограничително.
- 113 Жалбоподателите по същество изтъкват също, че Schindler Holding не следва да носи отговорност, при положение че е въвело програма за привеждане в съответствие. Доколкото този довод може да се счита за допустим, тъй като се отнася до използван от Общия съд критерий за преценка, достатъчно е да се отбележи, че този съд не е допуснал никаква грешка при прилагане на правото, приемайки в точка 88 от обжалваното съдебно решение, че въвеждането от Schindler Holding на кодекс за поведение и съответни насоки, целящи да възпрепятстват нарушаването на конкурентното право от неговите дъщерни дружества, от една страна, не променя нищо относно съществуването на установеното спрямо него нарушение, и от друга страна, не позволява да се докаже, че посочените дъщерни дружества са определяли самостоятелно търговската си политика.
- 114 Както Общият съд правилно, и впрочем без да си противоречи, приема в точка 88 от обжалваното съдебно решение, прилагането на посочения кодекс за поведение по-скоро подсказва за наличие на ефективен контрол от страна на дружеството майка върху търговската политика на дъщерните му дружества. Фактът, че някои от служителите в тези дъщерни дружества не са се съобразили със същия кодекс на поведение, не е достатъчен, за да се докаже самостоятелният характер на търговската политика на посочените дъщерни дружества.
- 115 Накрая жалбоподателите оспорват преценката на Общия съд в точка 86 от обжалваното съдебно решение, че те не са представили доказателства в подкрепа на твърденията си и че във всеки случай такива твърдения не били достатъчни за оборването на презумпцията за решаващо влияние, упражнявано от дружеството майка върху дъщерните дружества. Следва все пак да се припомни, че преценката на доказателствата е от компетентността на Общия съд и че не е задача на Съда да я контролира в производство по обжалване.
- 116 От всички изложени съображения следва, че седмото основание трябва да бъде отхвърлено като частично недопустимо и частично неоснователно.

По осмото основание, изведено от нарушение на горната граница на глобата, предвидена в член 23, параграф 2 от Регламент № 1/2003

Доводи на страните

- 117 С осмото основание жалбоподателите оспорват точки 362—364 от обжалваното съдебно решение. Според тях доводът, че дружество майка и неговите дъщерни дружества образуват едно-единствено предприятие и поради това при определяне на всички глоби следва да се вземе предвид оборотът на групата, не е правилен от правна страна.
- 118 Комисията смята, че осмото основание не е основателно поради същите съображения като тези, които е изложила във връзка със седмото основание.

Съображения на Съда

- 119 Както Съдът приема малко по-горе в отговор на седмото основание, доводът, че дружество майка и неговите дъщерни дружества могат да образуват и в случая образуват едно-единствено предприятие, не е неправилен от правна страна.
- 120 Поради това осмото основание трябва да се отхвърли.

По деветото основание, изведено от нарушаване на правото на собственост

Доводи на страните

- 121 С деветото основание жалбоподателите оспорват точки 185—196 от обжалваното съдебно решение, в които Общият съд отхвърля шестото правно основание, изложено в жалбата до първата инстанция. Те изтъкват, че определянето на глобите е в нарушение на международното право, тъй като води до същите последици като експроприацията. Постановявайки решение в този смисъл, Общият съд нарушил член 17, параграф 1 от Хартата и член 1 от допълнителния протокол към ЕКПЧ. Неправилно той не проверил дали е могло да се смята, че спорната глоба е пропорционална с оглед на практиката на Европейския съд по правата на човека, по-специално с оглед на Решението на този съд по дело Mamidakis с/у Гърция от 11 януари 2007 г. (жалба № 35533/04), а се позовал единствено на собствената си практика и на практиката на Съда, при положение че с влизането в сила на Договора от Лисабон той трябвало да направи критичен преглед на предишната си практика в светлината на практиката на Европейския съд по правата на човека.
- 122 Впрочем тези доводи на Общия съд се основавали на неправилна предпоставка, а именно че Schindler Holding и дъщерните му дружества представляват един стопански субект.
- 123 Комисията изтъква, че в жалбата до първата инстанция жалбоподателите не се позовават на правото на собственост като основно право. Това обяснява защо Общият съд не се е произнесъл във връзка с Хартата или с Решението на Европейския съд по правата на човека по дело Mamidakis с/у Гърция, посочено по-горе. Във всеки случай осъщественият от Общия съд в точки 191—195 от обжалваното съдебно решение контрол за пропорционалност бил същият като осъществения от Европейския съд по правата на човека в Решение по дело Mamidakis с/у Гърция, посочено по-горе.

Съображения на Съда

- 124 Както Съдът припомня в точка 32 от настоящото решение, докато Съюзът не се присъедини към ЕКПЧ, тя не е правен акт, формално включен в правовия ред на Съюза. Въпреки това съгласно постоянната съдебна практика основните права, сред които е и правото на собственост, са неразделна част от общите принципи на правото, за чието спазване следи Съдът (вж. в този смисъл Решение от 13 декември 1979 г. по дело *Hauer*, 44/79, *Recueil*, стр. 3727, точки 15 и 17). Защитата на правото на собственост освен това е предвидена в член 17 от Хартата.
- 125 В настоящия случай жалбоподателите упрекуват Общия съд за това, че не е осъществил контрол за пропорционалност от гледна точка на практиката на Европейския съд по правата на човека, по-специално на Решение по дело *Mamidakis* с/у Гърция, а се позовал единствено на собствената си практика и на практиката на Съда.
- 126 Във връзка с това следва предварително да се отбележи, че жалбоподателите никога не са се позовавали на защитата на правото на собственост като основно право. Напротив, жалбоподателите уточняват в точка 97 в жалбата си до първата инстанция, че „[н]яма особено значение дали и в каква степен Европейската общност вече защитава частната собственост на предприятията, например в контекста на основните права“. В същата точка 97 обаче те споменават „характерния за международното право стандарт на защита в полза на чуждестранните оператори, инвестиращи в Европейската общност“.
- 127 От това следва, че жалбоподателите не биха могли да упрекуват Общия съд, че не е отговорил на правни основания, които те не са изложили. Впрочем те не твърдят, че Общият съд е трябвало служебно да осъществи контрол за пропорционалност от гледна точка на практиката на Европейския съд по правата на човека.
- 128 Във всеки случай, доколкото жалбоподателите се позовават на нарушение на Хартата, те биха могли да установят грешка при прилагане на правото при осъществения от Общия съд контрол само ако докажат, че той не е придал на правото на собственост същото значение и същия обхват както тези, които им придава ЕКПЧ.
- 129 Колкото до разглеждането на *Schindler Holding* и неговите дъщерни дружества като една стопанска единица, достатъчно е да се отбележи, че става въпрос не за грешна предпоставка в доводите на Общия съд, а за основен принцип в правото на конкуренцията, предмет на постоянна съдебна практика, както беше припомнено малко по-горе в точки 101—103 от настоящото решение в отговор на седмото основание. Определението за извършител на нарушение на правото на конкуренцията наистина се прави чрез позоваване на стопански единици, дори от правна гледна точка те да са образувани от няколко физически или юридически лица.
- 130 Ето защо деветото основание следва да се отхвърли.

По десетото основание, изведено от нарушение на Насоките от 1998 г., поради използването на прекалено висок начален размер при изчисляване на глобата

Доводи на страните

- 131 В десетото основание жалбоподателите оспорват точки 197—270 от обжалваното съдебно решение, в които Общият съд отхвърля седмото правно основание на жалбата до първата инстанция. Те смятат, че Общият съд е приложил неправилно практиката във връзка с Насоките от 1998 г. и неправилно е приел, че не е възможно да се определи отражението на

нарушенията. Жалбоподателите поддържат, от една страна, че са представили начало на доказателства за липсата на отражение или за ограниченото отражение на спорните споразумения, и от друга страна, че това отражение е могло да се определи чрез иконометрична експертиза. Тъй като Комисията не представила такава експертиза, Общият съд трябвало сам да предприеме такива мерки за събиране на доказателства и да упражни неограничената си юрисдикция по смисъла на член 31 от Регламент № 1/2003.

132 Комисията оспорва доводите на жалбоподателите.

Съображения на Съда

133 В десетото основание жалбоподателите не оспорват класифицирането на нарушенията като „много сериозни нарушения“ само въз основа на техния характер и географски обхват, което се установява от съображение 671 от спорното решение, припомнено в точка 217 от обжалваното съдебно решение, а единствено преценката на Общия съд, че конкретното отражение на картела не може да бъде определено.

134 Както припомня генералният адвокат в точка 178 от заключението си, от постоянната съдебна практиката обаче следва, че макар действителното отражение на нарушението върху пазара да е елемент, който трябва да бъде взет предвид за оценката на тежестта на нарушението, то е един от използваните критерии, сред които са характерът на нарушението и размерът на географския пазар (вж. в този смисъл Решение по дело *Musique Diffusion française* и др./Комисия, посочено по-горе, точка 129). От това следва, че последиците от антиконкурентна практика сами по себе си не са определящ критерий при преценката на подходящия размер на глобата. По-конкретно, свързаните с аспекта на умисъл елементи могат да имат по-голямо значение от тези, които са свързани с посочените последици, най-вече когато става въпрос за тежки сами по себе си нарушения, като например подялба на пазарите — елемент, който в случая е налице (Решение от 2 октомври 2003 г. по дело *Thyssen Stahl*/Комисия, C-194/99 P, Recueil, стр. I-10821, точка 118, Решение от 3 септември 2009 г. по дело *Prum* и *Prum Consumer*/Комисия, C-534/07 P, Сборник, стр. I-7415, точка 96 и Решение от 12 ноември 2009 г. по дело *Carbone-Lorraine*/Комисия, C-554/08 P, точка 44).

135 Освен това от точка 1, А, първа алинея от Насоките от 1998 г. следва, че това отражение трябва да бъде взето предвид само когато може да бъде определено (Решение от 9 юли 2009 г. по дело *Archer Daniels Midland*/Комисия, C-511/06 P, Сборник, стр. I-5843, точка 125 и Решение по дело *Prum* и *Prum Consumer*/Комисия, посочено по-горе, точка 74).

136 Следователно, ако Общият съд беше взел предвид конкретното отражение на разглежданото нарушение върху пазара, при положение че това отражение е могло да бъде определено, той би го направил от съображения за изчерпателност (вж. в този смисъл Определение от 13 декември 2012 г. по дело *Transcatab*/Комисия, C-654/11 P, точка 43 и Решение от 13 юни 2013 г. по дело *Versalis*/Комисия, C-511/11 P, точки 83 и 84).

137 От това следва, че дори да се предположи, че десетото основание е основателно, то не би могло да оспори преценката на Общия съд в точка 232 от обжалваното съдебно решение, че следва да се отхвърлят доводите, с които се оспорва законосъобразността на квалифицирането на установените в член 1 от спорното решение нарушения като „много сериозни“.

138 Следователно това основание е неотнормисимо.

По единадесетото основание, изведено от нарушение на Насоките от 1998 г. поради много малките намаления на размера на глобите въз основа на смекчаващи обстоятелства

Доводи на страните

- 139 С единадесетото основание жалбоподателите оспорват точки 271—279 от обжалваното съдебно решение, в които Общият съд приема, че с основание Комисията е решила да не взема предвид като смекчаващо обстоятелство доброволното прекратяване на нарушението от групата Schindler в Германия, като посочва, че с оглед на практиката на Съда може да се приеме, че е налице смекчаващо обстоятелство въз основа на точка 3, трето тире от Насоките от 1998 г., само когато нарушението е преустановено преди намесата на Комисията. Според жалбоподателите преценката на Общия съд не е съобразена с Решение по дело Ргум и Ргум Consumer/Комисия, посочено по-горе, което се отнася до картел, прекратен от всички участници преди каквато и да е намеса от страна на Комисията, докато в настоящия случай само едно предприятие се оттеглило от картела. Освен това бил грешен доводът, че доброволното прекратяване на нарушението било вече взето предвид в достатъчна степен при преценката на продължителността му. На последно място, преценката на Общия съд в точка 275 от обжалваното съдебно решение относно невъзможността да се признае смекчаващо обстоятелство поради явно неправомерния характер на споразуменията била обоснована само с решения на Общия съд, а не с решения на Съда.
- 140 Жалбоподателите оспорват и точка 282 от обжалваното съдебно решение, в която Общият съд отхвърля довода, че приетата от групата Schindler програма за привеждане в съответствие би трябвало да се вземе предвид като смекчаващо обстоятелство. Според жалбоподателите въпросът дали мерките за привеждане в съответствие са от такова естество, че да могат „да променят реалността на дадено нарушение“, не е определящ. Определящ бил само фактът, че с приемането на вътрешни мерки групата Schindler искала да избегне нарушения и че Schindler Holding е направило именно всичко, което е било в рамките на възможностите му, за постигането на тази цел. Намаляването на глобата трябвало да бъде още по-голямо, като се вземе предвид, че една от вторичните последици от приетата от групата Schindler система за привеждане в съответствие била, че вътрешното разкриване на извършените въпреки всичко нарушения ставало по-трудно, тъй като сътрудниците нарушители са застрашени от строги санкции.
- 141 Комисията изтъква, че жалбоподателите не оспорват съдържащата се в точка 276 от обжалваното съдебно решение констатация относно обстоятелствата, при които жалбоподателите са преустановили нарушението, а именно че те са напуснали разглеждания картел само поради несъгласие с другите участници, тъй като те отказали да им предоставят по-голям пазарен дял.
- 142 Във връзка с взимането предвид на програмата за привеждане в съответствие Комисията поддържа, че в идеалния случай подходящата за такава програма отплата е липсата на антиконкурентни действия, а не намаляване на глоба за участие в картел, който все пак е съществувал.

Съображения на Съда

- 143 Въз основа на фактическа констатация, чиято проверка не е задача на Съда, в точка 276 от обжалваното съдебно решение Общият съд приема, че групата Schindler, „както е видно от преписката, е напуснала картела само поради несъгласие с другите участници, поради техния отказ да й предоставят по-значителен пазарен дял“ С оглед на припомнената в точки 274 и 275

от обжалваното съдебно решение съдебна практика и на тази фактическа преценка, без да допуска грешка при прилагане на правото, Общият съд отхвърля довода на жалбоподателите относно доброволното преустановяване на нарушението.

144 Що се отнася до въведената от групата Schindler програма за съответствие, както отбелязва в точка 185 от заключението си генералният адвокат, тя очевидно няма положителен ефект, а напротив, дори затруднява разкриването на разглежданите нарушения. От това следва, че Общият съд не е допуснал грешка при прилагане на правото, като е отхвърлил довода на жалбоподателите във връзка с това.

145 Ето защо единадесетото основание е неоснователно.

По дванадесетото основание, изведено от нарушение на Известието относно сътрудничеството от 2002 г. поради прекалено малкото намаление на размера на глобите на основание на сътрудничество

Доводи на страните

146 С дванадесетото основание жалбоподателите оспорват точки 287—361 от обжалваното съдебно решение, в които Общият съд отхвърля деветото правно основание на жалбата до първата инстанция.

147 На първо място, те оспорват прекалено малкото намаление на размера на глобите и неравното третиране при прилагането на Известието относно сътрудничеството от 2002 г.

148 Те оспорват по-конкретно точка 296 от обжалваното съдебно решение, в която Общият съд приема, че Комисията разполага с широка свобода на преценка, и точка 300 от това решение, в която той приема, че може да се оспорва единствено явното превишаване на пределите на тази свобода на преценка. Според жалбоподателите не съществува такава свобода на преценка и Общият съд е бил длъжен да провери спорното решение в неговата цялост, що се отнася до определянето на размера на глобата, и по този начин да упражни неограничената си юрисдикция по член 31 от Регламент № 1/2003.

149 Освен това Общият съд допуснал грешка, като отхвърлил в точка 309 от обжалваното съдебно решение декларацията, представена на Комисията от жалбоподателите.

150 Накрая, в точки 312—319 от обжалваното съдебно решение Общият съд не приложил правилно принципа на равно третиране с оглед на представените от жалбоподателите доказателства.

151 На второ място, жалбоподателите оспорват точки 350—361 от обжалваното съдебно решение, в които Общият съд отхвърля частта от деветото правно основание на жалбата до първата инстанция, в която те изтъкват, че намаление на глобата с 1% за оказаното от тях сътрудничество извън Известието относно сътрудничеството от 2002 г. било много малко, тъй като те не оспорили съдържащите се в изложението на възраженията фактически констатации. Те смятат, че доводите на Общия съд са неправилни и противоречат на по-ранната съдебна практика.

152 Комисията смята, че в точка 308 от обжалваното съдебно решение Общият съд е изложил правилно причината, поради която декларацията на жалбоподателите не била от съществено значение, което е необходимо условие с оглед на намаляване на глоба в съответствие с точка 21 от Известието относно сътрудничеството от 2002 г. Това била фактическа преценка, която не подлежи на контрол от страна на Съда в производство по обжалване.

- 153 Що се отнася до довода, изведен от нарушаването на принципа на равно третиране, Комисията изтъква, че жалбоподателите премълчават „подробните обяснения за системата“, дадени от едно от участващите в картела предприятия, които обосновават съществената добавена стойност на искането на това предприятие за освобождаване от глоба или намаляване на нейния размер.
- 154 Във връзка с точки 350—361 от обжалваното съдебно решение Комисията изтъква, че целта на смекчаващото обстоятелство на основание точка 3, шесто тире от Насоките от 1998 г. не е да бъдат възнаградени въпреки всичко неуважени искания за освобождаване от глоба или намаляване на нейния размер или искания, които не са уважени в достатъчна степен, тъй като това би поставило под въпрос указателния характер на Известието относно сътрудничеството от 2002 г. и произтичащите от това известие задължения за сътрудничество, като се има предвид, че само ако е била осигурена „съществена добавена стойност“ и в зависимост от датата на сътрудничеството могат да бъдат предоставени намаления, които се степенуват.

Съображения на Съда

- 155 Важно е да се припомни, че когато осъществява контрол за законосъобразност на решение, с което са наложени глоби за нарушения на правилата за конкуренция, съдът на Съюза не би могъл да се основе на свободата на преценка, с която разполага Комисията, нито относно избора на елементите, взети предвид при прилагането на посочените в Насоките от 1998 г. критерии, нито относно преценката на тези елементи, и поради това да се откаже от упражняването на задълбочен контрол както от правна, така и от фактическа страна (Решение по дело Chalkor/Комисия, посочено по-горе, точка 62). Това правило се прилага и когато съдът проверява дали Комисията е приложила правилно Известието относно сътрудничеството от 2002 г.
- 156 Дори принципите, изложени от Общия съд в точки 295—300, да не отговарят на тази съдебна практика, все пак е важно да се изследва начинът, по който Общият съд е осъществил контрола си в настоящия случай, за да се провери дали е нарушил тези принципи. Наистина, както отбелязва генералният адвокат в точка 191 от заключението си, важен е действително приложеният от Общия съд критерий при конкретната проверка на добавената стойност на сътрудничеството на съответното предприятие с Комисията.
- 157 В точки 301—349 от обжалваното съдебно решение Общият съд изследва посочените от жалбоподателите доказателства, за да определи дали те са придали съществена добавена стойност по смисъла на точка 21 от Известието относно сътрудничеството от 2002 г.
- 158 Независимо че в този преглед има фактически преценки, които Съдът не следва да контролира в производство по обжалване, следва да се отбележи, че Общият съд е осъществил задълбочен контрол, при който той самият е преценил доказателствата, без да се позовава на свободата на преценка на Комисията, и като е мотивирал подробно собственото си решение.
- 159 Що се отнася до критиката на точки 309 и 312—319 от обжалваното съдебно решение, следва да се отбележи, че с нея се оспорват фактическите преценки на Общия съд, които Съдът не следва да проверява в производство по обжалване. Във всеки случай принципът на равно третиране не е пречка да се третира по-благоприятно само предприятието, което осигурява съществена добавена стойност по смисъла на точка 21 от Известието относно сътрудничеството от 2002 г., при положение че целта на тази разпоредба е законосъобразна.
- 160 Колкото до критиката във връзка с точки 350—361 от обжалваното съдебно решение, следва да се приеме, че тя не е основателна, по съображенията, изложени от Комисията и възпроизведени в точка 154 от настоящото решение.

161 Ето защо дванадесетото основание е неоснователно.

По тринадесетото основание, изведено от непропорционалния характер на размера на глобите

Доводи на страните

162 С тринадесетото основание жалбоподателите оспорват точки 365—372 от обжалваното съдебно решение, в които Общият съд отхвърля десетото правно основание, изложено в жалбата до първата инстанция. Те смятат, че предпоставката за доводите на Общия съд е грешна, тъй като нарушенията не могат да бъдат вменени на Schindler Holding. Освен това глоба не би трябвало да се счита за пропорционална само поради факта че не превишава максималния размер от 10 % от оборота. От член 49 от Хартата следвало, че проверката на пропорционалността на глобата представлява отделен аспект, който се прибавя към проверката за спазването на максималния размер от 10 % от оборота. Във връзка с това те се позовават на Решение на Европейския съд по правата на човека по дело Mamidakis с/у Гърция, посочено по-горе, в което този Съд приема, че глоба с общ размер от около 8 милиона евро е непропорционална.

163 Комисията изтъква, че тринадесетото основание не е основателно.

Съображения на Съда

164 От постоянната съдебна практика следва, че при произнасяне по правните въпроси в жалба Съдът не може по съображения за справедливост да замести със своята преценка преценката на Общия съд, който, упражнявайки неограничената си юрисдикция, се е произнесъл по размера на глобите, наложени на предприятия за извършени от тях нарушения на правото на Съюза (Решение по дело Dansk Rørindustri и др./Комисия, посочено по-горе, точка 245).

165 Само доколкото Съдът би счел, че размерът на санкцията е не просто неподходящ, но и прекомерен до степен на непропорционалност, тогава би следвало да се приеме, че Общият съд е допуснал грешка при прилагане на правото, предвид неподходящия размер на глобата (Решение от 22 ноември 2012 г. по дело E.ON Energie/Комисия, C-89/11 P, точка 126).

166 В настоящия случай проверката на Общия съд не се ограничава до това дали размерът на глобите не превишава максималния размер от 10 % от оборота, посочен в член 23, параграф 2, втора алинея от Регламент № 1/2003, а в точки 368—370 от обжалваното съдебно решение той прави задълбочен преглед на пропорционалността на глобите.

167 Що се отнася до критиката във връзка с обстоятелството, че е взет предвид оборотът на Schindler Holding, както беше посочено в отговор на седмото основание, тя се основава на грешна предпоставка относно законосъобразността на използването на понятието за предприятие.

168 Що се отнася до позоваването Решение на Европейския съд по правата на човека по дело Mamidakis с/у Гърция, посочено по-горе, доколкото то е от значение за дело във връзка с нарушение на правилата на конкуренция, в което участват търговско дружество и неговите дъщерни дружества, а не физическо лице, следва да се подчертае, както отбелязва генералният адвокат в точка 214 от заключението си, че дали дадена глоба води до несъразмерна тежест за този, на когото е наложена, не може да се преценява само въз основа на нейния номинален размер. Това зависи също по-конкретно от неговата платежоспособност.

169 Във връзка с това следва да се подчертае, че ако глоби са наложени на предприятие, което представлява една стопанска единица и само формално се състои от няколко юридически лица, платежоспособността на последните не следва да се взема предвид индивидуализирано. В такъв контекст с основание, отчитайки сериозността на разглежданите практики, размерите, а също и стопанската мощ на групата Schindler, Общият съд приема в точка 370 от обжалваното съдебно решение, че общият размер на глобите, наложени на жалбоподателите, представлява приблизително 2 % от техния консолидиран оборот през 2005 г., което не може да се приеме за непропорционално спрямо големината на разглежданата група.

170 От изложените съображения следва, че тринадесетото основание не е основателно.

171 Тъй като нито едно от изложените от жалбоподателите основания не е уважено, жалбата трябва да се отхвърли в нейната цялост.

По съдебните разноски

172 По силата на член 184, параграф 2 от Процедурния правилник, когато жалбата е неоснователна, Съдът се произнася по съдебните разноски.

173 Съгласно член 138, параграф 1 от същия правилник, приложим към производството по обжалване по силата на член 184, параграф 1 от него, загубилата делото страна се осъжда да заплати съдебните разноски, ако е направено такова искане. Тъй като Комисията е поискала жалбоподателите да бъдат осъдени да заплатят съдебните разноски и всичките им основания са отхвърлени, следва да бъдат осъдени да понесат, наред със собствените си съдебни разноски, и тези на Комисията. Тъй като Съветът не е поискал жалбоподателите да бъдат осъдени да заплатят съдебните разноски, а е поискал от Съда да постанови подходящо решение в частта за съдебните разноски, той следва да понесе собствените си съдебни разноски.

По изложените съображения Съдът (пети състав) реши:

- 1) **Отхвърля жалбата.**
- 2) **Осъжда Schindler Holding Ltd, Schindler Management AG, Schindler SA, Schindler Sàrl, Schindler Liften BV и Schindler Deutschland Holding GmbH да понесат, наред с направените от тях съдебни разноски, и тези на Европейската комисия.**
- 3) **Съветът на Европейския съюз понася направените от него съдебни разноски.**

Подписи